

Asia: VN/1281/2020

Lausuntopyyntö hallituksen selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (luonnos)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Selonteossa on nostettu hyvin esiin keskeisiä kotoutumisen edistämisen haasteita. Selonteko on myös selkeä ja referoi taitavasti tutkimustietoa ilmiöiden taustoista.

Selonteon sivulla kahdeksan todetaan, että hallitus siirtää kotoutumispalveluiden kokonaisvastuun kunnille. Vantaan kaupunki painottaa, että kuntien vastuiden lisääminen edellyttää rahoituksen varmistamista selonteossa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseksi. Nykyisillä resursseilla maahanmuuttajien kohtaaminen ja yksilölliset polut sekä maahanmuuttajien palveluiden tehostaminen ja nopeuttaminen kohti työmarkkinoita ei ole mahdollista.

Kunnilla on parhaat edellytykset ja keinot toimivan kotoutumisen rakentamiselle.

Eryteisesti Vantaan kaltaisten kaupunkien osalta vieraskielisyyden ja maahanmuuton huomioiminen riittävällä tavalla valtionosuuksissa ja muussa rahoituksessa on edellytys onnistuneille kotoutumisen palveluille.

Nykyinen rahoitusjärjestelmä on myös hyvin sirpaleinen. Paljon resursseja menee hankehakemusten ja -raporttien valmisteluun sen sijaan, että voitaisiin keskittyä itse palveluiden ja palvelupolkujen kehittämiseen. Erimerkkinä on Osaamiskeskusrahoitusten jakautuminen kahden eri ministeriön ja eri hakujen aikatauluihin.

tyminen, asuminen ja vapaa-aika, osallisuus, syrjimättömyys ja hyvät väestösuhteet, oikeus koulutukseen sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. Tästä huolimatta selonteko nojautuu suurimmaksi osaksi lähdeaineistoon, jossa painottuu työllistyminen ja työmarkkinoiden tarpeet. Työllistyminen on tärkeää ja sitä tulee tavoitella, mutta erityisesti kansainvälistä suojelua saavien osalta sen saavuttamiseksi tarvitaan pitkäkestoisempaa kotoutumispolkua, jossa kotoutujan yksilölliset tarpeet tulevat huomioiduksi.

Kotoutumisajan lyhentämisen riskinä on maahanmuuttajien erottelu ns. menestyjiin ja putoajiin. Keskeistä on kehittää kotoutumisen ajasta joustava, jotta voidaan luoda yksilöllisiä ja työelämälähtöisiä prosesseja kotoutumisen edistämiseksi. Tämä edellyttää riittäviä resursseja sekä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyötä yli sektorirajojen. Työnantajien vahva ja nopea osallistuminen kotouttamistehtävään on keskeistä etenkin, kun tavoitellaan nopeutettua työllistymistä.

Kommentit lukuihin 1-6: Tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat.

Toisen polven maahanmuuttajien tilanteen pitäminen mukana tarkastelussa on tärkeää, sillä heidän kotoutumistilanteensa kertoo, olemmeko onnistuneet kotoutumisessa vaiko emme. Maahanmuuton erilaiset syyt ja muodot on osattava erottaa oikein, jotta kotouttamisen tuki osataan kohdistaa oikein ja tehdä oikealla tavalla. Maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä.

Maahanmuuttajien oma aktiivinen rooli kotouttamisen suunnittelussa ja kotoutumisessa on tärkeä.

Työllistymiseen vaikuttaa valitettavan paljon ennakoasenteet, joita voitaisiin madaltaa erilaisin keinoin kuten anonyymien rekrytoinnin, erilaisten työkokeilujen ja kohdennettujen rekrytointien avulla.

Kielitaidon merkitys tulisi osata erottaa muusta ammatillisesta osaamisesta eikä tehdä siitä työllistymistä estävää tekijää. Kielen opiskelun ollessa lähes kaiken perusta tulisi siihen löytää vielä enemmän keinoja ja resursseja.

Lasten ja nuorten tukemisen näkökulmasta perheiden kokonaisvaltainen tukeminen on tärkeää ja sillä on suurimmat vaikutukset. Kuntien tulisi tavoitella yhden luukun toimintamallia sirpaleisen palveluverkon sijasta. Vantaalla Äidit mukana- ja vanhemmat mukana -hankkeista on saatu hyviä tuloksia perheiden kokonaisvaltaiselle tukemiselle kotouttamisen näkökulmasta.

Suomen- ja ruotsinkieliset kotouttamispolut ovat erilaisia, mutta niiden tulisi olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Toisen kielen valitsemisen ei tulisi sulkea pois toista kieltä.

Kommentit lukuun 7: Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen

Selonteon sivulla 12 mainitaan työn merkitys yksilön hyvinvoinnille, taloudelliselle ja yhteiskunnalliselle asemalle ja terveydelle. Tämän asian huomioiminen ja nopean työllistymisen mahdollistaminen edistävät kotoutumista.

Vantaa - Keravan työllisyyden kuntakokeiluun siirtyvistä asiakkaista 48 % on taustaltaan vieraskielisiä tai muun maan kansalaisia. Tämä motivoi kuntaa rakentamaan toimivan kotoutumisen ekosysteemin.

Tiedonkulun mahdollistaminen eri viranomaisten välillä tietosuoja huomioiden on edellytys asiakkaan asian edistämiseksi. Kotouttamiskoulutuksen uudistamisen osalta tulee riittävästi painottaa perustaitojen osaamista. Perustaitoihin kuuluu digitaitojen riittävä osaaminen, suomen/ruotsin kielen riittävä taito sekä suomalaisen yhteiskunnan toiminnan ymmärtäminen ja osaaminen.

Selonteon sivulla 36 todetaan TE-toimiston asiantuntijoiden osaamisen riittävyys. Sama koskee työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen henkilökuntaa. Osaamiseen ja koulutukseen tulee panostaa, jotta asiakkaan palvelutarpeet tunnistetaan ja palveluverkot tunnetaan riittävällä tasolla.

Vieraskielisyys tulisi huomioida ammatillisen opetuksen rahoituksessa.

Opiskeluvalmiuksia tukeville opinnoille on lisätarvetta ammatillisessa koulutuksessa. Usein korostuu suomen kielen ja erityisopetuksen tehostetun tuen tarve maahan muuttaneiden aloittaessa ammatillisessa koulutuksessa. Myös digitaalisten taitojen kehittämiseen tarvitaan usein tukea.

Oppivelvollisuuden laajentaminen asettaa myös myöhään maahan tulleiden nuorten koulupolulle kehittämispaineita. Miten huolehdimme, etteivät nämä nuoret putoa kyydistä, vaan heille on tarjolla riittävästi erilaisia vaihtoehtoja toiselle asteelle siirryttäessä ja nivelvaiheessa etenkin tukemaan kielen opiskelua.

Maahanmuuttajien suomen tai ruotsin kielenopetusta tulee lisätä jokaisella opetusasteella ja myös vapaassa sivistystyössä. Kielitaito on kuitenkin edellytys tiedonsaannille ja vuorovaikutukselle ja auttaa myös työllistymisessä.

SIB-kokeilu myös Suomessa on kannatettava ajatus.

Vantaan kaupunki pitää tärkeänä, että ohjausresurssien riittävyys huomioidaan yhtenä maahanmuuttajien työllistymisen edellytyksenä. Palkkatuen käyttämisen mahdollisuuksien ja markkinoimisen lisääminen on myös tärkeää. Kuntouttava työtoiminta on ulotettava myös kotoutumislain piiriin kuuluviin henkilöihin. Kuntouttava työtoiminta voi olla merkittävässä roolissa siirryttäessä kohti työelämää tilanteissa, joissa kotoutujan työkyky ei mahdollista suoraa työelämään siirtymistä täysiaikaisesti.

Kommentit lukuun 8: Nopeutetaan kotoutumisen käynnistymistä

Vantaan kaupunki ei kannata kotoutumisajan lyhentämistä yhteen vuoteen. Kotoutumisajan lyhentäminen kolmesta vuodesta yhteen on selkeä riskitekijä tosiasiallisen kotoutumisen näkökulmasta. On hyvä ja tarpeen tehostaa kotoutumista kaiken kaikkiaan.

On kuitenkin erittäin optimistista ajatella, että kotoutuminen voisi tapahtua vuodessa, kun maahanmuuttajien kirjo on hyvin laaja ja maahan tullaan eri syistä. Vuosi on inhimillisesti katsoen hyvin lyhyt aika uuden kulttuurin, kielen ja toimintaympäristön omaksumiselle. Mikäli kotoutumisesta halutaan tehokkuuden lisäksi vaikuttavaa, tulee kotoutumisjakson olla joustava ja räätälöity elämäntilanteen, koulutustason, osaamisen, terveydentilan ja monen muun asian näkökulmasta. Sama malli ja pituus ei tule sopimaan kaikille.

Kotoutumispalveluiden tarvetta tulee voida arvioida vaikka useampaan kertaan, mikäli henkilö ei esimerkiksi työllisty tai kokee lisätuen tarvetta.

Kotoutumisajan lyhentäminen vaatii myös palvelujärjestelmän tehostamista. Jos tehostamiseen pyritään, tulisi myös oleskelulupapäätöksen saamisen nopeutua huomattavasti. Myös kotoutumiskoulutukseen pääsy ja aloittaminen pitäisi nopeutua radikaalisti, jos kotoutumisaika on vain yhden vuoden.

Kommentit lukuun 9: Parannetaan ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta maahanmuuttajille

Ohjauksen ja neuvonnan saatavuuden varmistaminen on erityisen haastaavaa Vantaan kaltaisessa suuressa kaupungissa. VAntaa on aktiivisesti mukana kehittämässä osana valtakunnallista ohjauksen ja neuvonnan kehittämisohjelmaa. Vantaa kehittää erityisesti monitoimijaisen neuvontaverkoston yhteistyötä, laatua ja palveluiden saatavuutta.

Maahanmuuttajille annettavissa tietopaketeissa tulee huomioida monikielisyys ja monikanavaisuus, jotta ne saavuttavat kaikki kotoutujat. Kumpikaan kotoutumislain mukaisen tietopaketin nykyinen osa, InfoFinland tai Tervetuloa Suomeen, ei palvele luku- ja kirjoitustaidottomia tai heikosti lukevia kotoutujia. Koska monikielisiä materiaaleja kerran on olemassa jo paljon, tulisi olla myös tulijoille tarjottava puheeseen ja kuvaan perustuva monikielinen tietopaketti, josta tiedotettaisiin kaikkia maahantulijoita. Kohderyhmä tulee huomioida myös laadittaessa valtakunnallista kokonaisarkkitehtuuria digitaalisista palveluista.

Ohjauksen ja neuvonnan yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi myös haja-asutusalueilla asuville tai muille, jotka eivät pääse asioimaan neuvontapisteissä, on tarpeen kehittää myös paikasta riippumatonta, esimerkiksi puhelimitse annettavaa monikielistä neuvontaa.

Isommissa kasvukeskuksissa tulee olla palvelupisteitä, jonne kuntalaiset voivat tulla matalalla kynnyksellä asioimaan kasvotusten. Tätä varten tarvitaan monikielisiä yhteispalvelupisteitä. Nykyiset yhteispalvelupisteet jäävät uusille maahanmuuttajille vieraisiksi, mikä kasvattaa riskiä osattomuuteen ja eriytymiseen.

Perheiden kannalta oleellista on matalan kynnyksen kohtaamispaikat, näistä hyvinä esimerkkeinä ovat MLL-talot ja yhteisötalot.

Kommentit lukuun 10: Luodaan kotoutumishjelma alkuvaiheen kotoutumisen tukemiseksi

Uuden henkilökohtaisen suunnitelman "Kotouttamishjelman" tuominen alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman rinnalle kannattaa harkita. Ennen kaikkea kuitenkin kannattaa tehostaa olemassa olevien työvälineiden käyttöä. Nykytilanteessa alkukartoituksen käyttö on vähäistä kaikissa muissa ryhmissä paitsi työttömien työnhakijoiden palveluissa.

Kotouttamisajan lyhentäminen edellyttää toiminnan suunnittelua ja seurantaan vaikuttavuuden näkökulmasta, työntekijäresurssien lisäämistä, matalan kynnyksen neuvontapisteiden lisäämistä, suomen tai ruotsin kielen tarjonnan lisäämistä ja koulutuksen monimuotoistamista (oppisopimus, työssä oppiminen, harjoittelut). Omaehtoiseen kotoutumiskoulutukseen tulee lisätä elementtejä, joissa kotoutumista edistetään monikanavaisesti. Nykyinen kotoutumis-koulutuspolku nuorille näyttäätyy kaikille samanlaisena. Järjestelmä syrjäyttää jo nykyisen kotoutumisajan aikana ja sen jälkeen nuoria kotoutujia. Kotoutumisajan lyhentäminen saattaa riittää osalle, mutta se on suuri riski monelle.

Pidämme tärkeänä kotoutujan lähtötilanteen huomioimista. Riittävä kotoutumistaso ja sen mittarit tulee määritellä. Keskeistä on edistyminen lähtötasoon suhteutettuna. Sosiaalihuollon näkökulmasta kotoutuminen voi tapahtua muutoinkin kuin työllisyyden kautta, jolloin työllistyminen ei voi olla kotoutumisen ainoa mittari, esimerkiksi osallistuminen vapaaehtoistoimintaan, kokemusasiantuntijuus ja aktiivisuus yhteiskunnassa voivat olla mittareita.

Pelkästään kotoutumiskoulutuksen kehittäminen ei riitä sen tuloksellisuuden varmistamiseksi. Koulutuksen jälkeinen nivelvaihe on erityisen kriittinen, jotta koulutuksen tulokset eivät valu hukkaan. Lisäksi myös kotoutumiskoulutuksen jälkeen tarjolla tulee olla riittävä ohjausta ja työnhaun tukea niille, jotka eivät ole työllistyneet tai päässeet jatkokoulutukseen kotoutumiskoulutuksen jälkeen.

Monikielinen yhteiskuntaorientaatio kotoutumisjakson osana on kannatettava osa kotoutumishjelmaa ja tukee kotoutumista entistä paremmin.

Kun tiedossa on, että kaksi kolmasosaa kotoutujista ei saavuta tasoa B1.1 on tärkeää arvioida tavoitetaso tarkoituksenmukaisuus.

Kannatamme kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuuden arvioinnin kehittämistä. Näkemyksemme mukaan koulutukselle määriteltäviin kriteereihin tulisi myös sisällyttää työpäivän pituus koulutuksessa. Nykytilanteessa vaihtelu on suurta.

Työnantajatahojen osallistumista kotoutuskoulutuksiin tulisi vahvistaa.

Kommentit lukuun 11: Kotoutumisen edistäminen tukemaan osaajien pysyvyyttä ja osallisuutta

Suhtaudumme kriittisesti termiin "kansainvälinen osaaja" ja sen käyttämiseen virallisissa yhteyksissä. Termin käyttäminen saattaa korostaa joidenkin ihmisryhmien ei-toivottua asemaa suomalaisessa

yhteiskunnassa. Sen indikoima ihmisten erottelu osaaviin ja ei-osaaviin maahantulon syyin perusteella ei ole perusteltua

On tärkeää, että viihtymisen näkökulma ulotetaan koskemaan myös muita maahanmuuttajaryhmiä kuin työn tai opiskelun perusteella muuttavia.

Kommentit lukuun 12: Vahvistetaan kumppanuuksia ja järjestöjen roolia

Järjestöillä - sekä kantaväestön että maahanmuuttajien omilla - on paljon potentiaalia kotoutumisen edistämiseksi. On positiivista, että näitä mahdollisuuksia vahvistetaan ja esimerkiksi rahoitusinstrumentteja pohditaan. Vantaalla on lukuisia esimerkkejä hyvistä käytännöistä, joissa yhdistyy järjestöjen ja viranomaisten yhteistyö.

Pienten toimijoiden mahdollisuus osallistua julkisten hankintojen kilpailutuksiin on myönteinen asia, mutta on keskeistä kiinnittää huomiota myös toimitusvarmuuteen.

Kommentit lukuun 13: Hyvät väestösuhteet ja osallisuus tukemaan kotoutumista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta

Selonteko keskittyy vahvasti yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin kotoutumisessa.

Hyvät väestösuhteet ovat kuitenkin ensiarvoisen tärkeitä luotaessa pohjaa yksilön kotoutumiselle. Kansainvälisissä tutkimuksissa Suomen ilmapiiri ei ole kaikkein vastaanottavaisimpia. Selonteko ei nosta kovin paljon esiin väestösuhteiden kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä.

Termi " kulttuurien välinen vuoropuhelu" olisi syytä korvata esimerkiksi eritaustaisten ihmisten vuoropuhelu - termillä. On riskinä, että käsitys kulttuureista monoliittisinä ja muuttumattomina ja samalla niiden jäsenistä keskenään samanlaisina lisää syrjintää ja ennakkoluuloja.

Syrjivän rekrytoinnin välttämiseksi yrityksiä tulisi velvoittaa monimuotoiseen rekrytointiin. Tämä voisi tapahtua liittämällä esimerkiksi yritysten saamiin tukiin monimuotoisen työllistämisen ehtoja.

Kommentit lukuun: Kotoutumisen edistämisen suuntaviivat 2020-luvulle ja tiivistelmä askelista eteenpäin

Hallitus huolehtii kotoutumisen merkittävästä nopeuttamisesta siten, että kotoutumisjakso määritellään pääsääntöisesti yhden vuoden pituiseksi. Toimintoja tulee tehostaa nykytilanteeseen verrattuna kaikissa vaiheissa siitä lähtien, kun maahanmuuttaja saapuu Suomeen.

Vantaan kaupunki katsoo, että kotouttamisen nopeuttaminen edellyttää oikea-aikaisia ja oikeassa paikassa tapahtuvaa palvelutuotantoa. Tämän onnistuminen voidaan varmistaa resurssien lisäämisellä ja asiakkaan motivoinnilla.

Myös "esikotouttavat" palvelut turvapaikanhakijoille odotusvaiheessa ovat sinänsä kannattavia, mutta keskeisempää olisi tehostaa ja nopeuttaa hakemusten käsittelyä.

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma tehdään tälläkin hetkellä pääsääntöisesti 1 vuoden ajaksi ja asiakkaan palvelutarve ratkaisee suunnitelman jatkamisen kolmeen (tai poikkeustapauksissa viiteen) vuoteen. Tehostaminen on sinänsä hyvä asia, mutta kotoutumisprosessissa tulee huomioida yksilölliset tilanteet sekä palvelutarpeen oikea-aikainen arviointi. Usein ongelmakohta on nivelvaihe kotoutumisajan jälkeen. Asiakkaan riski pudota palveluiden väliin on suuri, mikäli hän ei heti pääse kiinnittymään seuraavaan asekeleeseen kuten työelämään tai koulutukseen.

Kotouttamisen toimivuuden parantamiseksi ja nopeuttamiseksi hallitus siirtää kotouttamispalveluiden kokonaisvastuun kunnille sekä selvittää ne keinot, joiden avulla kotouttamispalveluita on riittävästi tarjolla muuallakin kuin kasvukeskuksissa.

Kunnat ovat oikeita toimijoita kotoutumisen kokonaisvaltaisessa koordinoinnissa. Tämä edellyttää palveluiden tuntemista ja palveluresurssien lisäämistä kunnissa. Vieraskielisen määrä on pääkaupunkiseudun kunnissa huomattavasti suurempi kuin muualla maassa. Tämä tulee huomioida rahoituksen kohdentamisessa.

Kotouttamiseen liittyvä kokonaisvastuu sopii kunnille sikäli, että kunnat voivat rakentaa kotoutuville perheille sekä yksilöille kokonaisvaltaisia, toisiaan täydentäviä palveluita eri toimialojen kesken. Tällä hetkellä kotouttamiseen liittyvien palveluiden tuottamisen resurssit eivät vastaa tarvetta kasvukeskuksissa, eivätkä pienemmilläkään paikkakunnilla. Palveluiden tuottamisen tulisi muiden palveluiden tapaan myös digitalisoitua siten, että niitä voidaan tarjota laajemmin ja myös etänä. Tämä auttaisi myös pieniä kuntia palveluiden yhdenvertaisemmassa toteuttamisessa. Kehitystyö vaatii panostuksia ja rahaa sekä selonteonkin esille nostamaa maahanmuuttajien osallisuuden lisäämistä.

Palveluiden laatuun, riittävyteen ja vaikuttavuuteen tulee rakentaa joku yhtenäinen seurantamalli. Palveluihin pääsy tulee varmistaa valtakunnallisesti ja olla yhdenvertaista asuinpaikasta riippumatta. Tämä vaatii resursseja ja panostuksia henkilökohtaiseen palveluun sekä palveluita tuottavien/viranomaisten entistä parempaa tietoisuutta ja osaamista kotouttamisen tavoitteista ja keinoista. Selonteossa viitataan kotoutumisen edistämisen valtavirtaistamiseen ja siihen liittyviin (s. 31) henkilöstön koulutustarpeisiin, jotka kokevat kunnissakin hyvin laajaa joukkoa.

Selonteon mukaan "kotoutumislaisissa määritelty kotoutumisprosessi ja siihen sisältyvät palvelut ovat kuitenkin verraten rajalliset suhteessa lain yhdenvertaisuutta koskeviin tavoitteisiin" (s. 29). Samassa yhteydessä voisi kysyä, voiko kotoutumista tapahtua aidosti ilman, että valtaväestö on mukana toteutuksessa ja tietoinen kotoutumispolitiikan tavoitteista? Kotoutumisen kaksisuuntaisuudesta puhutaan selonteossa melko vähän, vaikka osallisuuteen kyllä viitataan.

Selonteon mukaan kotoutumisen edistämisen tietopohjaisuutta tulee vahvistaa (s. 33). Hallituskausittain julkaistava kokonaiskatsaus on varmasti tarpeellinen, mutta vaikuttaa dynaamisessa toimintaympäristössä liian hitaalta tiedolla johtamisen välineeltä. TEM:n seurantajärjestelmä on tiiviimpi, mutta sen yhteys kunnan palveluiden seurantaan ei ole mahdollista tietojärjestelmien puutteiden vuoksi. Voisiko tätä kokonaisuutta kehittää juuri alkaneiden kuntakokeilujen aikana tulevaisuutta varten? Onko nämä seurantajärjestelmät tarkoitus kehittää pääasiassa kuntien vai TEM:n toimesta?

Kokonaisvastuu kotouttamisesta sopii kuntien vastuulle. Kuitenkin resursseja kokonaisvaltaiseen palveluun tarvittaisiin lisää esim. työperäisen maahanmuuton palvelujen turvaamiseksi. Lisäksi monet palvelut kuitenkin linkittyvät valtion tarjoamiin palveluihin ja nämä nivelvaiheet usein vaikeuttavat

asiakkaan tilannetta (vastaanottokeskus - kunta, tai työntekijän oleskelulupahakemus - kunta jne.) Myös työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat ovat suurissa kaupungeissa vaikeasti tavoitettavissa ja tähän tarvittaisiin yhteistyötä esimerkiksi Kelan kanssa.

Hallitus huolehtii siitä, että maahanmuuttajien työllistymistä tukevien palvelujärjestelmien ja -rakenteiden toimivuutta parannetaan vastaamaan myös työllistävien yritysten tarpeita.

Vantaan kaupunki katsoo, että uusia kohtaanto-ongelmaan liittyviä foorumeita tarvitaan. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota työn tekemisen ja suomen kielen taidon kehittämiseen yhteen sovittamiseen.

Selonteossa viitataan (s. 13) myös Suomessa syntyneiden maahanmuuttajataustaisten muita Pohjoismaita heikompaan työllistymiseen sekä etniseen hierarkiaan (s. 14). Tulokset paljastavat työnantajien asenteiden ja ennakkoluulojen olemassaolon, joiden muuttamiseen palvelujärjestelmien ja -rakenteiden kehittyminen eivät yksistään riitä. Tarvitaan tiiviimpää yrityskentän ja työllistymistä edistävien palveluiden yhteistyötä sekä avointa vuoropuhelua suomalaisten työmarkkinoiden kehittämisestä ja maahanmuuton positiivisista vaikutuksista kokonaistyöllisyyteen. Lisäksi tarvitaan toimivaa ja näkyvämpää syrjinnän vastaista työtä. Näitä yllämainittuja asioita ei esitetä Selonteossa kuin hyvin yleisellä tasolla.

Hallitus huolehtii siitä, että työntekijän oleskelulupahakemusten käsittelyaikaa nopeutetaan. Hakemusten käsittely saa kestää enintään kaksi kuukautta.

Vantaan kaupunki katsoo, että käsittelyaikojen lyhentämisen lisäksi tulee varmistaa, että henkilöiden, joilla on jo koulutus ja työ, annetaan jatkaa asumista ja työntekoa Suomessa, eikä heitä

käännytetä lähtömaihinsa hallinnollisten seikkojen (puuttuvat henkilötodistus kotimaasta, turvapaikanhakijana tulleen kotimaan tilanne muuttunut turvallisemmaksi). Tällä hetkellä Suomesta käännytetään myös meille kriittisen tärkeiden alojen kuten terveydenhuollon työntekijöitä.

Hallitus ryhtyy toimiin kotoutumiskoulutuksen kieliohjelmojen uudelleen järjestämiseksi, jotta opetuksen laatu turvataan ja oppimistulokset paranevat vastaamaan niille asetettuja oppimistavoitteita sekä työelämän kielitaitovaatimuksia.

Vantaan kaupunki katsoo, että kielikoulutuksen osalta tulee kiinnittää huomiota myös sen riittävyyteen sekä kielitaitoa vahvistavaan koulutukseen.

Kielen oppimisessa täytyy laittaa entistä enemmän painoa puhumiselle kieliohjelmojen mekaanisen harjoittelun sijaan. Puhumista täytyy päästä harjoittelemaan oikeissa tilanteissa ja aidossa vuorovaikutuksessa. Kun sanotaan, että "hallitus ryhtyy toimiin", mitä tahoja tässä tarkalleen ottaen tarkoitetaan?

Kotoutumiskoulutusjärjestelmä kaipaa uudistamista. Olisi tärkeää, että koulutusten tuloksia seurataan myös kouluttajatasoisesti eikä vain yksilötasoisesti. Kannatamme koulutusten standardisointia ja tulosten ulkopuolista seuranta- ja arviointia.

Kotoutumiskoulutuksessa pitäisi painottaa huomattavasti nykyistä enemmän työelämäyhteyksiä, jolloin pääpaino oppimisessa siirtyisi koulumaisesta opiskelusta kohti työelämää. Muutos kasvattaisi opiskelijoiden verkostoja, kielitaitoa aidossa vuorovaikutuksessa sekä nopeuttaisi siirtymää työhön.

Hallitus lisää turvapaikanhakijan vastaanottopalveluihin sisältyvän opintotoiminnan velvoittavuutta. Turvapaikanhakijalta tulee edellyttää suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen sekä arvojen tuntemusta. Tämän varmistamiseksi tulee olla koe.

Vantaan kaupunki katsoo, että on haasteellista rakentaa koe, jossa mitataan ihmisen omaksumia arvoja ja ikään kuin samaan aikaan arvotetaan asioita suomalaisilla, kulttuurisidonnaisilla mittareilla. Suhtaudumme kriittisesti tämän tyyppiseen kokeeseen. Jo pelkkänä sanana "koe" särähtää korvaan eriarvoistavana tekijänä. Herää myös kysymys, onko maahanmuuttajan oltava vähän kunnollisempi ja parempi kuin kantasuomalaisen, jotta läpäisee kokeen? Sääntöjen ja yhteiskunnan toimintatapojen ymmärryksen kartoitus on eri asia, ja sitä tällä tavoiteltaneen. Määrittelimme huolellisesti mahdollisen kokeen sisällön ja kaikkein mieluiten emme puhuisi kokeesta, vaan esim. kotoutumisen arvioinnista.

Tässä vaiheessa olisi tärkeämpää tehostaa oleskelulupaprosesseja jotta ihmisten ei tarvitsisi turhaan odottaa.

Kuten yllä mainittu, oleskelulupaprosessien tehostaminen olisi huomattavasti parempi keino: mitä nopeammin henkilöt pääsevät kiinnittymään yhteiskuntaan, sitä tehokkaammin he sisäistävät sen toiminnan. Mikään koe ei todellisuudessa voi mitata tapojen, sääntöjen ja arvojen tuntemusta. Nykyisten prosessien ongelmana on nimenomaan yhteiskunnan ulkopuolelle jääminen hyvin pitkäksi aikaa, mikä toimii koko järjestelmää vastaan.

Hallitus ryhtyy viivytyksettä toimiin maahanmuuttajataustaisten naisten työllistämisen edistämiseksi. Maahanmuuttajanaiset tulee asettaa kotouttamispalveluiden erityiseksi kohderyhmäksi.

Vantaan kaupunki toteaa, että on tärkeää huomioida tietoisesti eri ryhmien tarpeet kotoutumisessa. Maahanmuuttajanaiset erottuvat Suomessa matalamman työllisyysasteen vuoksi. "Erityiseen kohderyhmään" voi kuitenkin kuulua monenlaisia ihmisiä, ei vain naisia.

Vantaalla on monia hyviä malleja mm. Tsempparimalli ja "Äidit mukaan" -malli joiden avulla voidaan tehostaa työvoiman ulkopuolella olevien työllistymistä.

Työvoiman ulkopuolella olevien, mutta työelämään suuntaavien naisten tavoittaminen ajoissa olisi avainasemassa, jotta heitä saataisiin ohjattua oikea-aikaisesti palveluiden piiriin, eikä prosessia käynnistettäisi vasta kun ilmoittautuu TE-toimiston asiakkaaksi. Tässä esim. Vantaan järjestökenttä toimii erinomaisena tukena.

Pennanen Sari-Anna
Vantaan kaupunki - Kaupunginjohtaja